

„A harcok során megrongálódott” ⁽¹⁾

Józsefváros a forradalom után

Az 1956-os forradalom és szabadságharc idején a VIII. kerületben zajlottak a legnagyobb harcok. A szovjetek is ezt a városrészt tartották a legveszélyesebbnek, ezért a pusztítás is itt volt a legnagyobb mértékű. A forradalom leverése után a mindennapi élet megindítása, a rend helyreállítása, az újjáépítés mindenhol a tanácsok feladata volt. Melyek voltak a harci események utáni legsürgősebb teendők? Hogyan próbálták meg a helyzetet rendezni? Ezekre a kérdésekre adnak választ a VIII. kerületi Tanács Végrehajtó Bizottságának jegyzőkönyvei 1956 végéről és 1957 elejéről.

Bevezetés

Az 1956-os forradalom és szabadságharc idején a VIII. kerületben zajlottak a legnagyobb harcok. A fegyveres felkelés gyakorlatilag a Józsefvárosban kezdődött október 23-án a Rádió székházának ostromával, majd folytatódott a kerület számos pontján, a Szabad Nép székházánál, a Józsefvárosi Telefonközpontnál, a Víg utcai Rendőrkapitányságnál, a Köztársaság téren, és kisebb harcok bontakoztak ki a kerület más utcáiban is.

Az Üllői út és a Nagykörút kereszteződése és a környező utcák a fegyveres ellenállás legfontosabb területei közé tartoztak, mivel a délkeletről érkező szovjet csapatok az Üllői úton vonultak be a városba. A szovjeteket feltartóztatni kívánó felkelők hamar felismerték a Corvin mozi és a környező házak stratégiai kedvező helyzetét, hiszen ezeket könnyű volt védeni, továbbá remek tüzelési állást jelentettek a felvonuló szovjet csapatokkal szemben. Az itt berendezett bázist tekintették az ország politikai és katonai vezetői a fegyveres felkelés központjának, ezért már a forradalom első napjaiban megpróbálták megsemmisíteni, sikertelenül. A szovjetek is ezt a városrészt tartották a legveszélyesebbnek, a november 4-i szovjet intervenció egyik fő csapása a Corvin köz ellen irányult, ezért a pusztítás itt volt a legnagyobb mértékű. A bevonuló szovjet haderő az Üllői út és a Nagykörút mentén fekvő házakat az első emelet magasságában végiglötte. A keletről támadó szovjet csapatok a Kerepesi úton vonultak fel, így ez szintén érintette a VIII. kerületet. A harcok a kerületben november nyolcadikáig tartottak.

Az 1956-os forradalom és szabadságharc eseményei, mindenképp a Vörös Hadsereg támadásai óriási pusztításokkal jártak. A forradalom leverése után a mindennapi élet megindítása, a rend helyreállítása, a harcok nyomainak eltakarítása, az újjáépítés mindenhol a tanácsok feladata volt. Melyek voltak a harci események utáni legsürgősebb teendők? Hogyan próbálták meg a helyzetet rendezni? Ezekre a kérdésekre adnak választ a VIII. kerületi Tanács Végrehajtó Bizottságának jegyzőkönyvei 1956 végéről és 1957 elejéről.

Az 1949-ben életbe lépő Alkotmány 30. §-a értelmében az államhatalom helyi szervei a tanácsok lettek. Ezek működéséről, alá- és fölérendeltségükről a tanács törvények rendelkeztek. Az első tanács törvény 1950-ben lépett életbe. A budapesti városi tanács 1950. június 15-én, a budapesti városi kerületi tanácsok 1950. augusztus 15-én kezdték meg működésüket. A tanács tagokat négy évre választották, számukat a budapesti kerületekben 51-101 főben állapította meg a törvény.

A tanácsok egyszerre voltak államhatalmi, államigazgatási szervek és tömegszervezetek, így a tanácsrendszert a kettős alárendeltség elve jellemezte: az igazgatási szervek az illetékes tanács testületnek és a felettes államhatalmi szerv államigazgatási szervének is alá voltak rendelve.

A tanácsrendszer hierarchikusan épült fel. A tanács törvény a tanácsokat mint az államhatalom helyi szerveit a legfelsőbb államhatalmi szerveknek, az országgyűlésnek és a Népköztársaság Elnöki Tanácsának rendelte alá, a központi irányítás jogát azonban a minisztertanácsra ruházta át, amit a Helyi Tanácsok Főosztálya útján látott el. A felsőbb szervek a végrehajtó bizottság elnökén keresztül tartották a kapcsolatot a tanáccsal. 1954-ben, Nagy Imre miniszterelnöksége alatt újra rendezték a tanácsok helyzetét. Az 1954. évi második tanács törvény úgy rendelkezett, hogy a tanácsok általános irányítását, ellenőrzését és legfelsőbb felügyeletét az országgyűlés, illetve a Népköztársaság Elnöki Tanácsa látja el, és megszüntette a minisztertanács felhatalmazását a tanácsi szervezet irányítására. (Az új törvény változtatta a Budapesti Városi Tanács elnevezését Fővárosi Tanácsra.)

A tanács testület elvileg nagyon széles körű jogokkal rendelkezett: vezette a helyi gazdasági, társadalmi és kulturális tevékenységet, végrehajtotta a törvényeket és felsőbb rendeleteket, irányította és ellenőrizte az alárendelt államhatalmi és államigazgatási szerveket, elősegítette az állami rend és a közvagyon védelmét, oltalmazta a dolgozók jogait, támogatta a dolgozók szervezeteket stb. Két legfontosabb, legkézzelfoghatóbb feladata a tényleges intézkedési eszközökkel is rendelkező Végrehajtó Bizottság megválasztása, valamint a költségvetés elfogadása volt.

A helyi tanácsok szükség szerint bármikor tarthattak ülést, de a budapesti kerületi tanácsoknak legalább kéthavonta meg kellett ezt tenniük. A tanácsülések általában nyilvánosak voltak, de alkalomadtán zárt ülést is lehetett tartani. A tanács összehívásáról és az ülés előkészítéséről a Végrehajtó Bizottság, illetve annak elnöke gondoskodott. Az ülésről a tanácskozás lényegét és a hozott határozatokat magába foglaló jegyzőkönyvet kellett készíteni.

A tanácsrendszer talán legfontosabb szervei a helyi tanácsok intézkedő és végrehajtó testületei, a végrehajtó bizottságok voltak. Ezek rendkívül széles hatáskörrel rendelkeztek. A VB hívta össze a tanács üléseit és állította össze annak napirendjét, előkészítette és a tanácsülés elé terjesztette a helyi gazdasági tervet és költségvetést, elkészítette a rendelet-tervezeteket, rendelkezett a terven felüli bevételek felhasználásáról, irányította a szakigazgatási szervek munkáját, felügyelte az alsóbb végrehajtó szerveket, kinevezésekről, elbocsátásokról és áthelyezésekről döntött. Sőt, 1954-ig, ha a tanács nem ülésezett, a végrehajtó bizottság gyakorolta annak hatáskörét. (A második tanács törvény ezt a jogot megszüntette, ez azonban lényegesen nem változtatta meg a kialakult gyakorlatot.)

A végrehajtó bizottságot a tanács választotta saját tagjai sorából. A helyi tanács első emberének számító végrehajtó bizottsági elnököt, annak helyetteseit és a VB-titkár maga a bizottság választotta. (1971-től a tanács első emberét már nem a VB, hanem a tanács testület választotta.) A fővárosi és a kerületi végrehajtó bizottságok az 1950-es évek elején hetente, utóbb kéthetente tartottak ülést. Ezekről - a tanácsülésekhez hasonlóan - a tanácskozás lényegét és a hozott határozatokat tartalmazó jegyzőkönyvet kellett készíteni.

A VIII. kerületben a tanácsi ügyintézés - az egyes osztályok iktatókönyvei alapján - október 23-a után gyakorlatilag megszűnt. (Az iktatás a harcok elmúltával sem indult újra 1956-ban, csak a következő évben.) A forradalom alatt a tanácsok működése teljesen leállt, a helyi ügyek intézését csaknem mindenhol a különböző néven megalakult forradalmi és nemzeti bizottságok vették át.

November 4-e után a forradalom alatt alakult szervezetek nem működhettek tovább, a tanácsok visszakerültek korábbi helyükre. A kerületi tanács dolgozóinak többsége a harcok elmúltával, november 10-én megjelent a tanács házában, és azonnal nekilátott a károk felmérésének. A munka lassan indult meg, a Végrehajtó Bizottságot először november 27-ére hívták össze, míg tanácsülést 1956-ban már nem tartottak, a forradalom utáni első tanácsülésre csak 1957. február 17-én került sor. Ebből is látszik, hogy a tanácsokon belüli tényleges hatalom a VB kezében volt, itt döntöttek minden a kerületet érintő ügyben (természetesen a Fővárosi Tanács egyetértésével.)

A november 27-i VB-ülésen azonnal elkezdtek tárgyalni a kerület helyreállítására vonatkozó teendőket. Akkor még nem ismerték a kerületet ért károk tényleges nagyságát, de már akkor tudni lehetett, hogy a legsürgősebb feladat a hajléktalan családok elhelyezése. Október-novemberben a Józsefvárosban (és a Ferencvárosban) zajlottak a legnagyobb harcok, itt volt a legnagyobb a pusztítás, ezért a VIII. kerületi tanácsnak különösen sok rommal, lerombolt épülettel, fedél nélkül maradt családdal, feltöredezett úttal kellett szembenéznie. A házak tekintélyes részét érte találat, majdnem hét és félezer lakás sérült meg, és ezek közül 1400-at nem is lehetett újjáépíteni. A fedél nélkül maradt lakosok - kb. 1500 család - a pincékben, üres üzlethelyiségekben húzták meg magukat.

A fegyveres harcok során keletkezett rom és törmelék eltakarításáról a tanácsnak kellett gondoskodni. Ahogy a jegyzőkönyvből kiténik, nagyon nagy feladat volt, a tanács egyedül nem tudta megoldani, viszont a Fővárosi Tanácsból, annak „bürokratizmus” miatt nem kapták meg az igényelt segítséget. Bevonták a romeltakarításba a kerületi vállalatokat is, akik járművel és emberrel segítették a szemét elhordását. A rengeteg felhalmozódott szemét miatt megnövekedett a kerületben a járványveszély. Emellett az egészségügyi osztálynak a tetvesedés elterjedésének megakadályozásával kellett megküzdenie.

A közellátás megszervezése, a boltok árukészletének feltöltése nagyjából megoldódott, mire a VB novemberben először összeült. A lakosok élelmiszerében nagy szerepe volt a környező falvakban élők élelmiszer szállítmányainak. Nagyobb problémát jelentett, hogy a harcok következtében megszűnt a közvilágítás, ennek megoldása szintén a tanács legsürgősebb teendői közé tartozott.

A harcok miatt az oktatás teljesen leállt, ennek újraindítását is tárgyalták már az első, majd a soron következő üléseken. A legnagyobb problémát az jelentette, hogy az iskolákat is jelentős károk érték. Az épületek hibáiról szóló jelentésekkel kapcsolatban megfigyelhető a tanácsrendszert jellemző kettős alárendeltségből fakadó konfliktus. A kerületi tanács nem hozhatott döntést a Fővárosi Tanács egyetértése nélkül még a kerületi ügyekben sem. Azonban a kerület által felmért károkat, és az annak helyreállítására vonatkozó igényeket a fővárosi tanács csak azután ismerte el, hogy a főváros illetékesei is felmérték az iskolák helyzetét. Az oktatás ezért vontatottan, eleinte csak napi egy-két órára indult be, csupán 1957-ben kezdődött újra az egész napos tanítás.

A helyreállítás mellett a tanácsi apparátust és a tanácsi vállalatokat érintő személyi kérdések is napirendre kerültek. Ezen a területen is jelentkeztek konfliktusok a Fővárosi Tanáccsal, mivel az a kerület megkérdése nélkül helyezte át embereket, például az Ingatlankezelő Vállalat vezetőjének és annak főmőrnökének áthelyezéséről a VIII. kerületi tanács vezetése csak másodkézből szerzett tudomást.

A közölt jegyzőkönyvek azt mutatják, hogy a restaurálódó rendszer alsóbb szintjein 1956 végén és 1957 elején a legfontosabb feladatnak a helyreállítást tekintették, politikai kérdésekkel nem nagyon foglalkoztak. A VIII. kerületi Végrehajtó Bizottság ülésein csak a megoldandó problémákkal foglalkozott, az október-novemberi események értékelésével nem, így a bizottsági tagok nem döntöttek annak forradalom- vagy ellenforradalom-jellegéről.

Az alábbiakban fentiek illusztrálására három jegyzőkönyvet közlök, az 1956. évi utolsó két VB ülést, valamint az ezekben meghatározott intézkedések végrehajtásának eredményeit tárgyaló, már a következő évre átcsúszó VB-ülés kivonatát.

Források

Jegyzőkönyvek a főváros VIII. kerületi Tanácsának 1956. november-decemberi üléseiről

1. 1956. november 27

Jegyzőkönyv

Felvetették a VIII. kerületi Tanács 1956. november 27-én délelőtt 11 órai kezdettel a VIII. kerület Tanács épületében (Baross u. 65. I. em. 112.) alatt tartott ülését.

Jelen vannak: Barabás Bertalanné VB elnök, Klement Ödön VB elnökhelyettes, Váradi Andorné VB titkár, Benedek József, Farkas József, Kovács Zsigmondné, dr. Martos Ernő, Oláh Sándor VB tagok

Távol vannak: Farkas Jenőné, Kocsis Károlyné, Suhajda József, Végh Tivadar, Vida Miklós VB tagok

Elnök Barabás Bertalanné

Barabás Bertalanné VIII. ker. Tanács VB elnöke tájékoztatja a Végrehajtó Bizottságot a kerületben lévő helyzetről és az elkövetkezendő feladatokról.

A bevezetőben arról beszél, hogy november 8-án, amikor egy pár ember a Tanács épületében megjelent az egész kerületben csak romot és az élet legelemibb jeleit sem találta. November 10-én az apparátus kb. 60%-a megjelent és elindult felmérni a kerületet ért károkat. A nyers felmérés alapján megállapítottuk, hogy kb. 1300 ház sérült meg, és 6 ezer lakás, kb. 1500 család elhelyezése állt előttünk. Az összes KÖZÉRT-ünk közül 15 maradt ép. Az összes RÖLTEX, Háztartási Boltok és egyéb boltok is kiégték és legnagyobb részük ki volt rabolva. Ebben a helyzetben az élet szükségleteinek megfelelő csoportokat hoztunk létre az apparátusban: hajléktalanok elhelyezése, szociális, műszaki, egészségügyi, oktatási csoportok, anyakönyvi részleg.

A legsürgősebbnek láttuk a lakosság élelem elosztását megszervezni. Ezt részben a felsőbb szervek segítségével, részben a falusi lakosság azonnali segítségnyújtásával megindítottuk, úgy hogy az első napokban a szükségletnek 8-10%-át tudtuk a lakosságnak biztosítani. Hasonlóképpen azonnal beindítottuk a romaletakarítási munkát, buzdítottuk a lakosságot a legnagyobb öntevékenységre és ennek eredménye nem is maradt el.

Az egész apparátus dolgozóiról, akik megjelentek, csak a legnagyobb elismerés hangján lehet szólni. Áldozatot, fáradságot nem ismerve járták a kerületet, elmentek más kerületbe, hogy segíteni tudjunk a sokat szenvedett VIII. kerület dolgozóin.

Ma már más a helyzet. Az elmúlt napokban azonnali intézkedésekre kényszerítették bennünket és ennek eredménye, hogy a kerületben az 1500 hajléktalan család közül már idáig 600 családot el tudunk helyezni. Ehhez segített a Városi Tanács, segítettek más kerületek és sokat segített az a rádió felhívás, amelyre a lakosság legszélesebb rétege reagált, és percekben belül igen sok olyan címet közöltek, melyek ki nem használt vagy régen üresen álló lakásokra vonatkoztak.

A közellátás vonala is rendeződött, bár nem minden üzletet tudunk megnyitni, de már az üzletek 85%-a működésben van, és az áru mennyisége is megközelíti az október 23-a előtti árumennyiséget.

Sok problémát okoz még a kerületben felgyülemlett rengeteg törmelék és szemét, amely ugyan idáig még járványt nem okozott, azonban, ha ezen gyökeresen segíteni nem tudunk, járvány törhet ki. Ennek elkerülése érdekében próbáljuk a tanácsstagokat, lakóbizottságokat és a kerületben lévő üzemeket is mozgósítani, hogy a hivatalos apparátuson túl a társadalom is megmozduljon a romeltakarítás érdekében.

A házak rendbehozásánál is az élet már megindult. Ezidáig 25 nagy vállalat dolgozik a kerületben, több száz mérnök méri fel a kerület kárait és nap mint nap jelentkeznek vidéki építő vállalatok, amelyek a VIII. kerület újjáépítését akarják segíteni, meggyorsítani.

Iskoláink mindegyike megrongálódott. A 20 általános iskolából 15 olyan, amelyeket csak üveg, vagy kisebb kár ért, 5 általános iskolánk igen súlyosan megsérült. Tanítás még ezideig egyáltalán nem folyt, még a napközi otthonokat sem tudtuk beindítani. Akadályozta a munka megindítását, hogy bár mi pontosan és alaposan felmértük az iskolákban keletkezett károkat a Városi Tanács oktatási osztálya velünk szemben bizalmatlan volt - érthetetlen módon - ők maguk újra ugyanazokat az iskolákat felmérték és csak utána voltak hajlandók üveg és egyéb szükségletet kielégíteni. Véleményem szerint ilyen módszerekre semmi szükség sincsen és nem is tarthatók fenn hosszú ideig.

Az iskolák rendbe hozásánál a munka beindult, és úgy számítjuk, hogy december 4-én a napköziket be tudjuk indítani, az óvodákat szintén, és megszerveztük az 1-2 órás oktatást minden iskolában, hogy valamelyest a tanulmányi eredményt tartani tudjuk.

Probléma mutatkozott még az Ingatlankezelő Vállalat vezetésében, amely a Végrehajtó Bizottság részéről régen ismert kérdés. Ezt mi jeleztük a Lakásgazdálkodási Igazgatóság felé, ott viszont konkrét intézkedés ilyen irányban nem történt. Ezért kénytelenek voltunk teljes jogkörrel a műszaki osztály főmőrnökét, Frigyesi Tibort lerendelni az IKV-hoz, úgy alapos tájékozódást nyerjünk az ottani eseményekről. Még a mai napig sem látjuk biztosítva Horváth Zoltán vezetésével a VIII. kerület újjáépítésének zavartalanását.

Befejezésül be szeretném még jelenteni, hogy dr. Szappanos Gyula az egészségügyi osztály vezetője állásáról lemondott és én javasolom, hogy a Végrehajtó Bizottság a lemondást fogadja el. Helyette javasolom dr. Bitsits László főorvos osztályvezetőnek, aki az elmúlt és a jelen időszakban is a legnagyobb aktivitással segíti kerületünk egészségügyének helyreállítását. Alkalmasnak tartom az osztály vezetésére. Ehhez persze kérjük a Városi Tanács egészségügyi osztály vezetőjének hozzájárulását is.

Hozzászólások:

Kocsis Károlyné: A kerületben felhalmozódott szemét, törmelék elszállítása érdekében modern szemétszállító kocsikat bocsásson a Fővárosi Tanács a rendelkezésünkre.

Oláh Sándor: A Fővárosi Tanácsnál vannak még mindig bürokraták, akik gátolják a kibontakozást. A VB-nek meg kell ezt akadályozni, ha másként nem a kormányhoz kell fordulni, hogy biztosítani tudjuk a Tanács nagyobb önállóságát.

Dr. Martos Ernő: A közbiztonságot csak az utcai világítás biztosításával lehet megoldani. Az utcák ½ 6 órákor már vaksötétek, nincs utcai világítás és a lakások ablakaiból sem szűrődik ki semmi fény. Az emberek félnek a fegyveres erőktől, és az utcák teljesen kihaltak. A törmelék és szemét elszállítására véleménye szerint nem lesz elég 4 hét. A lakosságot most már nehéz lesz erre a munkára megmozgatni, mert már mindenki dolgozik. Jelenleg járványveszélytől nem kell tartani.
A Vöröskereszt ruhaelosztásával kapcsolatban olyan hangok hallatszanak, hogy a ruha elosztásával foglalkozók kicserélik a jó ruhát rosszra, és azt adják a rászorultaknak. Véleménye szerint jó lenne megnézni, hogy milyen minőségű ruhát oszt a Vöröskereszt.

Barabás Bertalanné: A szemétszállításnál teherkocsikra egyáltalán nem számíthatunk. Meg kell valósítani, hogy kiskocsikon hordják ki a szemet, amíg más módunk nincs rá. Ez a módszer 1945-ben is bevált. A lakóbizottság elnöke, vagy bárki a házból - aki elég aktív - élére állhat ennek az akciónak. A szovjet szemétszállító kocsikkal kapcsolatban, a VB-nek állást kell foglalni a Városi Tanácsnál, hogy a kocsiknak a VIII. kerület kapja meg a nagy részét. Helyes, amit Oláh elvtárs mondott, hogy tegyünk észrevételt a Fővárosi Tanácsnál. Az oktatási osztállyal kapcsolatban csak akkor hitték el, hogy mennyi üvegre van szükségünk, amikor maguk is lemérték. Vértés a Fővárosi Tanácsnál már elfogad fellebbezést és általunk hajléktalanok részére kiutalt helyiségekre és meg akarja akadályozni, hogy az igénybe vegyük. [!?] Ilyen emberekre semmi szükségünk nincs, az ilyen bürokratikus ügyintézés meg kell szüntetni. Nagy mennyiségű üveg van raktárainkban, azonban szállítási nehézségekkel küzdünk. A VB utasítsa a műszaki és közlekedési osztályt, hogy állapítsa meg, hogy a legszükségesebb a közvilágítás megjavítása és a legrövidebb időn belül ideiglenesen állítsák helyre. Erről az osztályvezető 3 napon belül adjon jelentést. Helyesnek tartja felhívni a Városi Tanács és a Kormány figyelmét arra, hogy a nagyüzemek - Mávag, Ganz stb. - olyan munkásaikat, akiket jelenleg foglalkoztatni nem tudnak, adják át a kerületnek a romok eltakarítására. A munkások ugyanazt a fizetést kapják, mint amikor üzemükben dolgoznak, a differenciát - a két munkabér között fennállna - a Kormány valamilyen formában biztosítsa. A ruhaelosztásra felhívjuk a Vöröskereszt figyelmét, hogy csak megfelelő minőség esetén kezdje el az osztást.

Benedek József: Minden vállalatot fel kell szólítani, hogy minden héten egy-egy napra adja oda teherautóját szemétfuvarozásra. A szemét fel és lerakásához a lakosság adjon segítséget. A Gázművek teherautóját vasárnapra átadja szemétszállításra. Felhívja a figyelmet arra, hogy a kerületben használaton kívüli gázlámpák is vannak, melyek üzemeltetéséhez csak az szükséges, hogy a Fővárosi Tanács azt engedélyezze.

Várdi Andorné: A Hazafias Népfront Országos Bizottsága indít egy mozgalmat, melynek lényege, hogy vidéki tatarozó brigádokat, munkaerőket küldenek fel. Ez munkaszakaszok kialakítását teszi lehetővé. Pl. egy tatarozó vállalat felelős lesz a József krt. egy konkrét részének rendbe hozásáért. Részletes tárgyalások most folynak. A tanácsstagoknak levelet kell írni, melyben kérnénk őket, hogy segítsenek a VB-nek a szemét eltakarításának kérdését megoldani. Meg kell jelölni minden tömbön belül egy központi helyet, ahová a lakosság a szemetet összegyűjtheti. Egyelőre a leg súlyosabban sérült főútvonalak tanácsstagjainak írjunk, József krt., Baross utca, Rákóczi út és Üllői útra.

Farkas József: Szükségesnek tartja a Lakóbizottsági Híradó kiadását, hogy a legfontosabb dolgokról értesüljön a lakosság. A házból a házak elé ideiglenesen vezessenek ki áramot, addig amíg a közvilágítást véglegesen meg lehetne oldani.

Barabás Bertalanné: Javasolja, hogy a VB bízta meg titkárát, hogy vegye fel a 15 nagyüzem munkástanácsaival a kapcsolatot és kérje segítségüket - emberben, teherautóban - a szemét elszállításánál. A gázlámpák visszaállításával kapcsolatban a Közműszolgáltatási Igazgatóságához fogunk fordulni. Jó javaslat a kapu előtti lámpa. Az építési osztályt a VB utasítsa, hogy a meglévő villanylámpákat vizsgálja meg és ahol csak kis hiba van, két napon belül meg kell javítani. Helyesli a tanácsstagok részére levél küldését, de nem minden tanácsstagnak, mert van egy pár olyan tanácsstag, aki csak zavart csinál inkább, mint segít. Csak azoknak a tanácsstagoknak kell írni, akik tudnak szervezni és a lakosság is szereti őket. A Lakóbizottsági Híradó elkészítésében kéri Farkas elvtárs segítségét, mert a mi apparátusunk már nagyon igénybe van véve.

1956 VB sz. Határozat:

1. A VB utasítja az építési és műszaki osztályt, hogy a kerületben lévő villanylámpákat vizsgálják meg és amennyiben kisebb hibájuk van, azt javíttassák meg 2 napon belül. Vizsgálják meg annak a lehetőségét, ahol a világítást jelenleg mindenképpen megoldani nem lehet - hogy a házból vezessenek ki áramot a házak elé, az utcák megvilágítására.
A VIII. kerületben lévő gázlámpák újbóli üzemeltetésével kapcsolatban az osztály forduljon a Közműszolgáltatási Igazgatóságához, és kérje üzembe helyezésüket.
Felelős: Tasi István osztályvezető
Határidő: azonnal
2. A VB megbízza elnökét, hogy hívja fel a Városi Tanács és a kormány figyelmét arra, hogy a kerületi nagyüzemek, a Mávag, Ganz stb. olyan munkásait, akiket jelenleg nem tudnak foglalkoztatni, adják át a kerületnek a romok eltakarításához. A munkások ugyanazt a fizetést kapják, mint amikor üzemükben dolgoznak, a differenciát a - ami a két munkabér között fennállna - a kormány valamilyen formában biztosítsa.
Felelős: Barabás Bertalanné VB elnök
Határidő: azonnal
3. A VB megbízza titkárát, hogy vegye fel a 15 nagyüzem munkástanácsával a kapcsolatot és kérje segítségüket dolgozóikban, teherautóban - a szemét elszállításánál. A teherautókat legalább minden héten egy napra biztosítsák.
Felelős: Várdi Andorné VB titkár
Határidő: azonnal
4. A VB elfogadja dr. Szappanos Gyula egészségügyi osztályvezető lemondását. Az osztály vezetésével megbízza dr. Bisits László főorvost, azzal, hogy a VB határozatát hozza tudomására a Városi Tanács VB Egészségügyi osztályvezetőjének, és annak megerősítésére kérje fel.
Felelős: Barabás Bertalanné VB elnök
Határidő: azonnal
5. A VB utasítja elnökét, hogy a Városi Tanács vezetőinek fegyelmét minden bürokratikus jelenségre hívja fel, hogy az kiküszöbölhető legyen.
Felelős: Barabás Bertalanné VB elnök
Határidő: folyamatosan
6. A VB szükségesnek látja a Lakóbizottsági Híradó sürgős kiadását, mely tájékoztatást nyújtana a VIII. kerület helyzetéről.
Felelős: Várdi Andorné VB titkár
Határidő: december 5.

Kelt a VIII. kerületi Tanács Végrehajtó Bizottságának 1956. november 27-én tartott üléséből.

(Várdi Andorné)
VIII. ker. Tanács VB titkára

(Barabás Bertalanné)
VIII. ker. Tanács VB elnöke

2.

1956. december 11.

Jegyzőkönyv

Felvetették a VIII. kerületi Tanács Végrehajtó Bizottsága 1956. december 11-én reggel 9 órai kezdettel a VIII. ker. Tanács épületében (Baross u. 65. I. em. 112. sz.) tartott 50. üléséről.

Jelen vannak: Barabás Bertalanné VB elnök, Klement Ödön VB elnökhelyettes, Várdi Andorné VB titkár, Benedek József, Farkas Jenőné, Kocsis Károlyné, Végh Tivadar, Vida Miklós VB tagok

Távoll vannak: Kovács Zsigmondné, Oláh Sándor, Farkas József VB tagok igazolatlanul, Suhajda József és dr. Martos Ernő VB tagok igazoltan

Elnök: Barabás Bertalanné

Barabás Bertalanné a VIII. kerületi Tanács VB elnöke tájékoztatja a Végrehajtó Bizottságot a kerületben lévő helyzetről és az elkövetkezendő feladatokról:

A legfontosabb probléma a lakások kérdésének megoldása. A lakók elhelyezése területén az elmúlt két hét alatt javult a helyzet, mert már nem csak kizárólag a hajléktalanok elhelyezésével foglalkozik lakásosztályunk, jelentkeznek azok is, akik pincében, üzlethelyiségben vagy albérletben rossz körülmények között laknak. Naponta kb. 4-55 fél fordul meg lakásosztályunkon, ahol állandó botrányok vannak a rendelkezésünkre álló kevés lakás miatt. Ezzel kapcsolatban a Városi Tanács felé megtettük az észrevételünket és Baranyai VB elnökhelyettesőtől ígéretet kaptunk, hogy a felsőbb szervek által leadandó irodahelyiségekből juttatnak a kerületnek is. Ezáltal lehetővé válik, hogy a tisztiorvos által megállapított nem megfelelő helyiségben lakókat el tudjunk helyezni. Kb. 800-1000 családot kell azonnal elhelyezni, akik igen rossz körülmények között laknak.

A VIII. ker. IKV megrendelt 3 előregyártott-elem házat, amelybe kb. 50-60 családot fogunk tudni elhelyezni. Egy hónapon belül ezek a házak is készen lesznek.

A másik igen fontos probléma a kerületben a házak, lakások helyreállítása. Kerületünkben 635 épület sérült meg, 7456 lakás. A sérült lakások közül helyreállítható 6058. Helyre nem állítható 1398 lakás. Ezek a számok is mutatják, hogy milyen súlyos nehézségekkel küzdünk. A kerületi nagyüzemek részéről is megindult a helyreállítási munka. Jelenleg 8 tröszt, nagyvállalat, 3 vidéki vállalat, a kerületi Tatarozó Vállalatunk és 102 magániparos végzi a helyreállítási munkálatokat. Közülük 1100 szakmunkás és kétezer segédmunkás dolgozik a kerületben. Az életveszély elhárítása megtörtént.

Az elmúlt két hét alatt javult az IKV munkája. Az IKV dolgozóit által megválasztott Munkástanács a feladatok élére állt és a munkafegyelmet megszilárdította. Segített a hangulat és a munkafegyelmeg megszilárdításában az elmúlt VB ülésnek az a döntése, amely szerint Frigyesi Tibor főmérnököt a VB összekötőnek leadtuk az Ingatlankezelő Vállalathoz, aki sok jó észrevétellel él a vállalat vezetésével kapcsolatban és rendszeresen tájékoztatja a VB vezetőit az IKV-nál lévő helyzetről. Ezenkívül a mi javaslatunkra történt, hogy megszervezték egy csoportot, amely a terület felmérését végzi és a kerületi házakról rendszeres kimutatást készít a károk felmérése céljából. A VB véleménye szerint ha megszilárdul a helyzet és az építőmunkások ténylegesen dolgozni fognak 3-4 hónap alatt a lakások zömét helyre lehet állítani.

A kerületben lévő romeltakarítás munkálatairól szólva, némi eredményt értünk el ezidáig a törmelék elhordásában. A Baross utcában és egyes utcákon már kevesebb a rom és a törmelék, azonban a kerületben még rendkívül sok a törmelék és a szemét. Megjegyzendő, hogy a Köztisztasági Vállalat kizárólag csak a napi szemet tudja elszállítani, mert kevés az ember. A magunk erejéből elértük, hogy egy gépállomás 11 vontató traktorral szállítja a szemetet.

Kb. másfél hete indítottunk egy mozgalmat, mely szerint vasárnaponként a kerületi üzemektől autót kérünk kölcsön - a törmelék és szemét elszállítására - amelyre a lakók öntevékenyen raknak fel a törmeléket és szemetet. A VB titkára volt a felelős azért, hogy az üzemekkel felvesse a kapcsolatot. Ez nem minden üzemenél sikerült, autót tudnának adni, de benzint és olajat nekünk kell biztosítani. Az elmúlt napokban a Városi Tanáccsal történt tárgyalás során 100 liter benzint kaptunk erre a célra. Így a vasárnapi romeltakarítás feltételei biztosítottak látszanak.

A kerületi Tanács Műszaki osztály vezetőjének tájékoztatása alapján a Városi Tanács Közlekedési Igazgatósága közölte, hogy szükségtelen ilyen intézkedéseket tenni a kerületi Tanácsnak, mert ez az ő feladatuk és meg fogják oldani. Elősegítené a munkánkat, ha nagyobb segítséget kapnánk felsőbb szerveinktől.

20 általános iskolánk közül 5 súlyosan megsérült, melynek helyreállítása hosszabb időt vesz igénybe. 15 iskolánkban kisebb károk vannak. Iskoláinkban a napközi otthonok megindultak. Ezenkívül 6 iskolánkban a 2 órás tanítás is beindult. Nehézségeink vannak a pedagógusok hozzáállásánál. Van olyan pedagógusunk, akit ha nem rendeltek be az iskolába, nem is jelentkezett. Többször kértük a pedagógusokat, hogy az iskola rendbe hozását segítsék, sőt javasoltuk, hogy a felsőbb tagozatú gyermekeket is vonják be ezen munkába. Azt azonban nem tudjuk elérni, éppen a pedagógusok helytelen hozzáállása következtében. Felkértük a pedagógusokat továbbá hogy segítsenek a Vöröskereszt munkájában, de a legnagyobb ellenállás mutatkozott, 60 pedagógus közül 20 jelentkezett munkára.

Javasolja, hogy a VB mondja ki kötelezően: minden pedagógus köteles napi két órát minimálisan a segélyezésnél, vagy a Vöröskereszt munkájában részt venni és ez alól egyetlen pedagógus sem kivétel.

A károsultak segélyezésére kétfajta mód van a Tanácson belül, az egyik a segély, amit a Tanács ad, a másik a kölcsön, amit az OTP intéz. Pénzsegély céljára decemberben 1 070 000 Ft-ot kaptunk. Felsőbb szerveinktől ígéret érkezett, hogy ezt az összeget fel fogják emelni. Az eddigi irányelv szerint a kár 10%-át tudjuk megtéríteni. A segély határa ötezer forint. Ha a felsőbb szervtől kapott ígéret valóra válik, ezt az összeget fel tudjuk emelni.

Az OTP kölcsön maximális határa 10 ezer forint, amelyet 5 év alatt kell kifizetni.

Segélyügyben ezidáig 1300 kérvényt adtak be, kivizsgáltunk 600 kérelmet. A bizottság 190 kérelem ügyében döntött és 310 000 Ft-ot segély céljára kiutalt 130 fő között. A károsultak megelégedésüket fejezték ki a gyors és azonnali segély kiutalási formáért.

A beadott kérvények magas száma megköveteli a segélyezési munka meggyorsítását a pedagógusok bevonásával.

A Vöröskereszt segélyezési munkájáról szólva: amikor beindítottuk az életet november 8-án, a vidék dolgozó élelmiszer szállítmányokkal segítségül jöttek a kerület dolgozóinak. A tanácsapparátus dolgozóit ráállítottuk az élelmiszerek kiosztására.

Később jött a Vöröskereszt, amely átvette a Tanácstól ezt a munkát, de még továbbra is kb. 60-80 tanácsai dolgozó segítette a kiosztásnál. Majd a Vöröskereszt a Tanács dolgozóinak segítségét tovább nem vette igénybe. Megalakult egy kerületi kollégium, amely a Vöröskereszt irányítását végzi. A kollégiummal felvettük a kapcsolatot és megállapodtunk, hogy a Tanács minden segítségét megad a Vöröskereszt részére.

Már két hete szünetel a kiosztás. A különböző rádió közlemények a Vöröskereszt részéről csak szólamok, mert a VIII. kerület dolgozó a különböző külföldi adományokból nem részesülnek. A lakosság pedig joggal követeli az adományokat rajtunk. A kollégium közölte, hogy az Országos Vöröskereszt felé ezt az észrevételünket megteszi. A Vöröskereszt kért egy tanácsstag delegátust, dr. Martos Ernő VB tagot javasoljuk erre a funkcióra. Előreláthatólag azonban dr. Martos nem fogja tudni ellátni egyedül ezt a funkciót, mivel a kollégium igen gyakran ülésezik. Ezért helyes lenne, ha a Hazafias Népfront részéről Vida Miklós VB tag is vállalná ezt a funkciót.

Egészségügyi vonalon bölcsődéink beindultak a Kerepesi úti és a Nagytemplom utcai bölcsődék kivételével. A Kerepesi úton nem mutatkozott szükséglet, amely indokolta tenné a bölcsőde üzemeltetését. A Nagytemplom utcai bölcsőde a harcok során tönkre ment.

Bölcsődéinkben általában 40-50 a kihasználtsági szám. A Svéd Vöröskereszt vállalta a bölcsődéink élelmiszerét, de még ezidáig nem kaptunk semmit.

Járványveszély, tömeges fertőző megbetegedés nincs a kerületben. A Trefort utcai Rendelőintézet teljes apparátussal működik. A Szántó Kovács János utcai rendelő helyreállítása megkezdődött. Kerületi orvosi rendelőink a felsőbb szervektől kapott utasítás szerint egy óra rendelési időt biztosítanak. Az összes körzeti orvosi rendelőnk üzemképes. A lakosság szükségleteit az egy óra rendelés nem elégíti ki. Ezt jeleztük felfelé.

A közellátás nem rossz. Az élelmiszerek mennyisége megfelel az október 23-i mennyiségeknek. A politikai hangulat miatt azonban a vásárlás az egyes cikkekben igen megnőtt, és minden mennyiség kevés, amit az árudákba kiszállítanak. Az ellátás terén a szállítási eszközök hiánya nagy bonyodalmat okoz. 12 nagyüzemünkben KÖZÉRT ellátást biztosítottunk az üzemek dolgozó részére. Pl. a MÁVAG, Ganz, Ruggyantagyr, Gábor Áron stb. A nagyüzemi konyhák is megindultak, amelyek biztosítják a dolgozók részére a meleg ételt.

Hiány van a ruházati cikkek vonalán. Alapvető cikkeket, meleg ruhát egyáltalán nem lehet kapni. 0 Komoly probléma mutatkozik a tüzelőellátás területén. A szállítóeszközök hiánya megnehezíti a kevés áru szétosztását.

Bár még nagyon súlyos a kerület helyzete, úgy látjuk, hogy az élet minden területén beindult. Reméljük, hogy a harcok során keletkezett károkat a legrövidebb időn belül fel tudjuk számolni.

Javasolja a VB felé a tanácsstagok összehívását 3-3 csoportban. Elmondanánk a tanácsstagoknak a súlyos problémákat és kérnénk segítségüket a segélyezés, a Vöröskereszt és egyéb munkákban.

Az elmúlt időben felvetődött, hogy az állandó bizottságok működjenek-e vagy sem. A VB részéről úgy látjuk, hogy most már időszerű lenne az állandó bizottságok működése is. A tanácsstagok összehívását javasoljuk szombaton 12 órára, mivel vasárnap romeltakarítás van.

A Városi Tanács VB a Budapesti Rendőrkapitányság Vezetőjével közösen rendeletet adott ki, amely kimondja, hogy a legerélyesebben fel kell lépni az önkényes beköltözők ellen. Kerületünkben kb. 100-150 önkényes beköltöző van. Ezek ellen a legsürgősebb intézkedéseket kell foganatosítani.

Egyben bejelenti, hogy Németh Aranka tanácsstag lemondott, mivel vidékre megy férjhez.

Bejelentés érkezett Vass László tanácsstag ellen. Választópolgári levél útján követelik, hogy azonnal váltsuk le, mert állandóan a Párttal terrorizálta a lakosságot és ezen felül semmi érdemleges munkát nem végzett. Véleménye szerint Vass László tanácsstaggal beszélgetés formájában ismertetni kellene választói véleményét.

Hozzászólások:

Klement Ödön: Az Ingatlankezelő vállalat munkáját erősen befolyásolja, hogy időnként bizonyos hírek érkeznek a Városi Tanácstól: pl. a főmérnököt, Terményi Pált (akinek munkájával meg vagyunk elégedve) elviszik a IV. kerületbe, amit a kerületi tanáccsal nem beszéltek be. Olyan hír is volt, hogy a vezetőt, Horváth Zoltánt és Tömör Zoltánt is elviszik más kerületbe. Ezek a híresztelések zavarják az IKV munkáját. Feltétlenül szükséges, hogy a Városi Tanács a kerületi Tanáccsal is közölje szándékait. Ne csak az IKV egyes dolgozói nyerjenek értesülést az IKV-val kapcsolatos intézkedésekről.

Hat iskolánkban a pedagógusok bevonásával a gyermekek korrepetálása megindult.

Javaslat, hogy a Pedagógus Szakszervezet és az oktatási osztály közösen dolgozzon ki a pedagógusok részére kötelező heti óraszámokat, mely idő alatt az iskolai, vagy közsegélyezési munkában vegyenek részt.

A Vöröskereszt nagy feladatok előtt áll. A kollégium tagjainak elmondása szerint 200 ezer tonna anyag érkezik külföldről Magyarországra (élelmiszer, gyógyszer, ruha), amelynek elosztásáról a Vöröskereszt gondoskodik. Várható, hogy a VIII. kerület mint a leg súlyosabban sérült kerület is nagyobb mennyiséget kap az adományokból. Hathatós segítséget kell adnunk a Vöröskeresztnek helyiség szempontjából is.

Az iskolák egyes helyiségeit, a tanítás akadályozása nélkül, igénybe lehet venni kiosztó helynek.

Bejelentik, hogy a Kistemplom utcai Tüdőbeteg gondozó Intézetet áthelyezték a Korányi Kórházba, ahol központi tüdőbeteg-gondozót létesítünk. A felszabaduló Kistemplom utcai helyiség, amelynek helyreállítási munkálatait megkezdték, helyreállítás utáni felhasználásáról kell döntenie. Az egészségügyi osztály véleménye szerint bölcsőde céljaira használjuk fel, mert a Nagytemplom utcai bölcsőde igen zsúfolt.

Véleménye szerint a Kistemplom utcai tüdőgondozó felszabaduló helyiségét ideiglenesen át lehetne adni a Vöröskeresztnek központi helyiségül, ha bevégezték a nagy munkát, ismét visszakapnánk bölcsőde céljaira.

Egyes üzemek vállalatok azzal a kéréssel fordultak a Tanács felé, hogy romos házrészeket, néhány lakást a vállalat a maga erejéből, saját munkásaival helyreállítsa. A helyreállított lakások 50%-át átadnák a tanácsnak a másik 50%-ot pedig saját dolgozóik részére. A VB-nek döntenie kellene, hogy hozzájárulnak-e ilyen formában a lakásépítésekhez.

Kocsis Károlyné: A tej kiszállítása a kerületben nem megfelelő, előfordul, hogy fél egykor szállítják a tejet és az üzletek két óraoráznak. A kereskedelmi osztály tegyen intézkedéseket ennek megszüntetése érdekében.

A romeltakarítás megszervezésére a Lakóbizottsági Híradót is fel lehetne használni, vagy levél formájában felhívni a tanácstagok figyelmét.

Javasolja, hogy a VB vezetői beszéljenek az iskolaigazgatókkal, hogy a pedagógusok az iskolán belüli, vagy más munkálatokban vegyenek részt.

Sérelemnek tartja, hogy a Vöröskereszt munkájában a Hazafias Népfront aktívait mellőzte.

Az állandó bizottságok (ÁB) működése időszerű lenne. Különösen az építési, oktatási, kereskedelmi ÁB-k nagy segítséget tudnának nyújtani.

Várdi Andorné: A legutóbbi VB felelősei értekezleten 160 fő vett részt a 200 VB felelős közül. 34-en tettek fel kérdéseket és nyilvánítottak véleményt. Két fő kérdéssel foglalkoztak: az önkényes beköltözők és a romeltakarítás kérdésével. A Városi Tanács legutóbbi rendeletét az önkényes beköltözőkről levél formájában ismertetni kellene a lakóbizottságokkal.

A Lakóbizottsági Híradó elkészítését nem tudjuk vállalni a Tanács részéről, mert igen nagy munkát igényel. Egy rövid tájékoztatót fogunk kiküldeni a kerület helyzetéről a lakóbizottságoknak.

Végh Tivadar: A szemét elszállítással kapcsolatban a Városi Tanácsnak kell intézkednie. A Köztisztasági Vállalat a kocsi parkját biztosítsa erre a munkára. Felmérést kellene eszközölni, hogy a 200 tanácstag közül hányan fognak dolgozni.

A Vöröskereszt munkájának megjavításába is be lehetne vonni a tanácstagokat is.

A tanácstagok összehívását szombaton 12 órára javasolja.

Farkas Jenőné: Minden tanácstag a saját tömbjében mérje fel kik a rászorultak a Vöröskereszt adományaira, ezáltal megkönnyítené a Vöröskereszt munkáját.

Véleménye szerint a vállalatok által felépítendő lakások mindenképpen a helyreállítás munkáját segítik elő, akár adnak a helyreállított lakásokból a Tanácsnak, akár nem.

Véleménye szerint a népművelési ÁB-ra egyelőre nincs szükség, tagjait más fontosabb területen lehetne foglalkoztatni. A gyermekek ellátása nem megfelelő. A dolgozók kénytelenek magukkal vinni gyermekeiket az üzemekbe. Valami foglalkozást kellene szervezni a gyermekek részére, ehhez a pedagógusok nagy segítséget tudnának nyújtani.

A területen állandóan felvetik a közvilágítás nem megfelelő voltát. Sürgős intézkedést kérnek a lakók.

Rankel István: A tanácstagok összehívását szombaton 12 órára javasolja. Az állandó bizottságok közül elsősorban a helyi adottságoknak legjobban megfelelő ÁB-ot kell beindítani.

A pedagógusok beosztásánál figyelembe kell venni a pedagógusok helyzetét és kívánságait.

Az üzemekkel meg lehetne állapodni, hogy az általuk helyreállított lakásokat a VIII. kerületben lakó dolgozók kapják meg, ezáltal is csökkenne a kerületben rossz, egészségtelen lakásokban lakók száma.

Benedek József: Helytelennek tartja, hogy a Trefort utcai iskolába hetenként 1-2 órára hívják be a tanulókat, mikor az iskola komolyabb kárt nem szenvedett. A törmelék és szemét mielőbbi elszállítása érdekében minden tanácstag keressen kapcsolatot üzemekkel autószerzés céljából és szervezze meg a lakosság körében az öntevékeny szemét elszállítását.

Végh Tivadar: Javasolja, hogy a VB utasítsa az IKV-t, hogy minden házfelügyelőt az ablakon keresztül egy lámpát szereljen ki az utca megvilágítása céljából.

Klement Ödön: Javasolja, hogy a tanácstagok megbeszélésén egy-egy függetlenített VB tag ismertesse a mai VB anyagát. Helyes lenne, ha az értekezleten 3-3 VB tag is részt venne.

A rendőrség részéről két állandó ember biztosítása szükséges az önkényes beköltözők ügyeinek intézéséhez.

Vida Miklós: Sok elfoglaltsága miatt a Vöröskereszt munkájában nem tud részt venni.

Barabás Bertalanné: A főútvonalakon a közvilágítást megjavították, a mellékutcákba még nem jutottak el. Az elmúlt VB határozata alapján már felkértük a házfelügyelőket, hogy a lámpákat szereljük ki a kapuk alá. Egyes helyeken ezt meg is valósították, de a legtöbb helyen nem reagáltak a határozatra. Ismételtelen erőlyen fel kell szólítani az IKV-t a határozat végrehajtására. Az Elektromos Művektől nyert tájékoztatás szerint egy-két héten belül a legsürgősebb munkálatokat el tudják végezni a mellékutcákban is.

Jelen pillanatban helyes kezdeményezés lenne, ha fontosabb osztályok vezetői, pl. egészségügy, oktatási osztály, segélyezési csoport, igazgatási osztály vezetője rövid cikk formájában tájékoztatná a lakosságot végzett munkájáról, amit kiküldենék a lakóbizottságoknak.

1956. VB sz. határozat:

1. A VB megbízza elnökét, hogy

a. a Pedagógus Szakszervezettel és az oktatási osztály vezetőjével közösen, egyenlő heti óraszám megállapítása mellett, a pedagógusokat vonják be a Vöröskereszt, a segélyezés munkájába is,

b. levél formájában hívja fel a pedagógusok figyelmét a munkában való részvételre, hivatkozva hivatásérzetükre.

2. A VB megbízza elnökét, hogy hívja fel a Városi Tanács VB oktatási osztály figyelmét a pedagógusok egységes munkaidejének kidolgozására, a gyermekek tanításának beindítása érdekében. Megengedhetetlen, hogy kevésbé sérült iskolákban is csak heti 1-2 órát foglalkoznak a gyermekekkel.

Felelős: Barabás Bertalanné VB elnök

Határidő: azonnal

3. A VB felkéri elnökét, hogy a lakás helyreállításra jelentkező üzemekkel kössön megállapodást, olyan értelemben, hogy a helyreállított lakásoknak legalább 50%-át a VIII. kerületben lakó dolgozóinak adják át.

Felelős: Barabás Bertalanné VB elnök

Határidő: folyamatos

4. A VB utasítja a kereskedelmi osztály vezetőjét, hogy intézkedjen a tej kiszállítás megjavítása érdekében, mert előfordul, hogy a tej csak délután egy óraorá érkezik meg az árudákba.

Felelős: Máté Miklós kereskedelmi osztály vezetője

Határidő: azonnal

5. A VB megbízza függetlenített tagjai, hogy biztosítsák a tanácstagok összehívását 3 csoportban, 15-én 12 órára. Az értekezleten ismertessék a VB ülésen elhangzottakat. Biztosítsák, hogy a megbeszélésen a VB tagokon kívül részt vegyenek a Vöröskereszt képviselője és mindazon csoportok vezetői, akik segélyezéssel, a hajléktalanok elhelyezésével, oktatással foglalkoznak, továbbá az IKV és a Rendőrség képviselője. Így a tanácstagok által feltett kérdésekre pontos választ tudjanak adni.

Felelős: a VB függetlenített tagjai
Határidő: azonnal

6. A VB utasítja az IKV vezetőjét, hogy a Munkástanács segítségével érje el, hogy a házfelügyelők vezessék ki a villanyt a kapuk elé a legrövidebb időn belül.

Felelős: az IKV vezetője
Határidő: azonnal

Kelt a VIII. kerületi Tanács Végrehajtó Bizottságának 1956. december 11-i üléséből.

(Váradí Andorné)
VIII. ker. Tanács VB titkára

VIII. ker. Tanács VB elnök

3.

1957. január 3.

Meghívó

A VIII. kerületi Tanács Végrehajtó Bizottsága 1957. január 3-án, csütörtökön reggel 9 órai kezdettel a VIII. kerületi Tanács épületében (Baross utca 65/67. III. em. klubhelyiség) 51. ülését tartja.

Az ülés napirendje:

- 1. személyi ügyek
- 2. Általános tájékoztató (szóbeli)
Kezdési időpont: 9 óra 18 perc.
Előadók: a szakigazgatási szervek vezetői
- 3. Az Ingatlankezelő Vállalat vezetőjének beszámolója
Kezdési időpont: 10 óra 30 perc.
Előadó: Horváth Zoltán IKV igazgató
Külön meghívott: Viktor Béla a Munkástanács elnöke

[...]

Budapest, 1956. december 29.

Váradí Andorné sk.
VIII. ker. Tanács VB titkára

Barabás Bertalanné sk.
VIII. ker. Tanács VB elnöke

***

Jegyzőkönyv

Felvetett a VIII. kerületi Tanács Végrehajtó Bizottsága 1957. január 3-án reggel 9 órai kezdettel a VIII. kerületi Tanács épületében (Baross u. III. emelet, klubhelyiség) tartott 51. ülésről.

Jelen vannak: Barabás Bertalanné VB elnök, Klement Ödön VB. elnökhelyettes, Váradí Andorné VB titkár, Benedek József, Farkas József, Kocsis Károlyné, Farkas Jenőné, dr. Martos Ernő, Oláh Sándor Suhajda József, Végh Tivadar, Vida Miklós - VB tagok

Csillag Miklós népművelési, Barabás Ferenc lakás, Darvas István oktatási, Doór Ferenc szoc. pol, Hódosi István IKV, Katona Elek építési, Klein Imre pénzügyi, Malonay Géza egészségügyi, Nógrádi Imre kereskedelmi, Tímár Géza ipari állandó bizottságok elnökei

Dr. Ács Tibor igazgatási, Dr. Bisits László egészségügyi, Békés Tamásné népművelési, Éhleiter József iparügyi, Jász Nándor oktatási, Keceli György pénzügyi, Király Istvánné lakásügyi, Máté Miklós kereskedelmi, Tasi István építési osztályok vezetői, valamint Frigyes Tibor, Orosz Sándorné, Szentpéteri János

Távol vannak: Kovács Zsigmondné VB tag - igazoltan

Elnök: Barabás Bertalanné

Az ülés napirendje:

- 1. Személyi ügyek
- 2. Az Ingatlankezelő Vállalat vezetőjének beszámolója
- 3. Általános tájékoztató

Előadók: szakigazgatási szervek vezetői

[...]

c.) A Lakásügyi osztály munkája

Előadó: Király Istvánné osztályvezető

December közepén kezdett foglalkozni a lakásosztály a lakások kiutalásával. Egy szoba állott a rendelkezésükre, napi 250-300 fél kereste fel az osztályt. Ezeknek legnagyobb része nem volt harc sújtotta hajléktalan, hanem társbérletben, albérletben és egyéb rossz körülmények között lakó. Az osztály naponta változtatta a kiutalási módszert, de még most is a legnagyobb nehézségeket okoz az osztálynak beadott lakáskérvények kivizsgálása. A [ügy]félforgalom csökkent, naponta 100-150 fő keresi fel az osztályt.

A jelenlegi munkához 22 fő áll rendelkezésre. A legnagyobb hiba, hogy ideiglenes jelleggel vannak az osztályhoz beosztva. Nagy hiba és a munkát hátráltatja, hogy az osztály még mindig csak 3 szobával rendelkezik, a felek beáramlanak az osztályra, és nem lehet tőlük dolgozni. Ha a helyiségeket visszakapnánk, külön helyezhetnénk a romos ügyek intézését.

Az osztályon 1200 most beadott elintézetlen ügydarab van. Legnagyobb részben a lakásokba már beköltöztek önkényesen. Csak abban az esetben adnak az önkényes beköltözőknek ideiglenes kiutalást, ha pincéből, vagy egészségtelen lakásból költözött be. Eddig 1017 kiutalás történt. Naponta 10-15 hajléktalan jelentkezik az osztályon. Szükséges lenne nyilvántartásba venni, hogy hány hajléktalan van még a kerületben. A kerületben igen sok a disszidált lakás, hozzávetőlegesen 5-600. Ezek legnagyobb részébe már önkényesen beköltöztek. Sok esetben előfordul, hogy kiutalunk lakásokat nagyon rossz körülmények között lakók részére, mire kimennek a lakást már önkényesen elfoglalják. Eddig 100 esetben hajtottak végre karhatalmat, 300 kérelem van karhatalomra.

Szükséges az osztály helyiségeinek rendbe hozása, az előadói létszám emelése, az önkényes beköltözések megszüntetése. Ennek érdekében a házfelügyelők ellen - a kik szemet hunynak az önkényes beköltözések felett - megfelelő intézkedéseket hozni Ezt a Rádió és újságokon keresztül nyilvánosságra hozni. A házközelőségek felé javasol kiadni kérdőívet, amin bejelenthetik a bérlőváltozásokat.

d.) Kereskedelmi osztály munkája

Előadó: Máté Miklós osztályvezető

Az elmúlt két hónapban az osztály feladata volt a kereskedelem megszervezése és a lakosság ellátásának biztosítása. Az üzletek legnagyobb százaléka elpusztult. A KÖZÉRT vállalat 134 üzletéből 4 maradt teljesen ép. A Közért vállalatnak 35 millió Ft kára van, a Vendéglátóipari Vállalatnak 20 millió. Jelenleg 21 bolt kivételével a Közért boltok árusítanak. A kerület közlelmzése helyzet jónak mondható. Összehasonlítva 1955. IV. negyedével a helyzet a következő: liszt 87 vagon volt, most 85, cukor 100 vagon, most 96, tészta 80 mázsa, most 2 mázsa, zsír 51 vagon, most 40, burgonya 70 vagon, most is 70.

A piacok áruforgalma 1955. IV. negyedében 48 248 mázsa, most 24 718 mázsa, főleg burgonya, hús, zöldség és gyümölcs. Nehézárú cikkből 8-10 napos készletekkel rendelkezünk. Komoly nehézség van a szállítással, a helyi árudákban saját maguknak kell elmenni az árukészletért. Nagy zavarok vannak a

göngyölegek visszaszállításánál is.

2 Kerületi nagyüzemben működik Közért üzlet. Ezek a boltok naponta 50- ezer forint árut adnak el.

A kerületben a Corvin áruház kivételével minden áruház tönkrement. Némi utánpótlás van ágyneműből, vászonból és harisnyából.

A sajtóban megjelent az iparendedélyek kiadása, 3 nap alatt az osztály 100 keresték fel ilyen kéréssel. Eddig erre rendelkezést nem kaptak. Azonban az előző rendeletek szerint kiadtak ideiglenes iparendedélyeket március 31-ig. A kerület tüzelőellátása igen nagy probléma. Jórészt import szenet kapnak, ami nem alkalmas házi tüzelésre, közületek részére adják el.

Javaslat: Az állandó bizottság nagy segítségére lehetne az osztálynak az ellenőrzésben. A társadalmi ellenőri hálózatot felül kellene vizsgálni és megállapítani, hogy kik alkalmasak a feladatra.

e.) Egészségügyi osztály munkája
Előadó: Dr. Bisits László osztályvezető
(melléklet)

f.) Iparosztály munkája

Előadó: Éhleiter József osztályvezető
Az iparosztály eddig 372 iparendedélyt adott ki, főleg az építőiparban. Az Ingtatlankezelő Vállalatnál is 142 kisiparos dolgozik. A szövetkezetek és vállalatok rendszeresen dolgoznak, egy szövetkezet sem bomlott fel. Nagy nehézségeket fog az osztálynak okozni, az, hogy a harcok során az iratok megsemmisültek.

Barabás Bertalanné: Javasolja, hogy az ÁB elnökök és a szakigazgatási szervek vezetői tartsanak egy közös megbeszélést az ÁB összes tagjaival és az osztály dolgozóival. A megbeszélést - az állandó bizottsági munka mielőbbi megindítása érdekében - a jövő hét folyamán javasolja megtartani.

Javasolja, hogy a VB foglaljon állást a rendészeti állandó bizottság megszüntetése kérdésében, illetve terjessze ezt a tanácsülés elé. Azonkívül javasolja, hogy a népművelési és az oktatási állandó bizottság is működjön együtt - ennek keretében foglalkozzanak sport kérdésekkel is. Az Ingtatlankezelő Vállalat mellett működő Állandó Bizottság megindulása különösen fontos.

Balló Jakab: A pénzügyi osztály vezetője által tett javaslatot - mely szerint a disszidáltak elhagyott vagyontárgyait az Ügyvédi Munkaközösségek leltározzák: nem helyesli, mert a rendellel ellenkezik. Javasolja, hogy a pénzügyi osztály megerősítésére - hogy a munkát elvégezzék - meghatározott munkaidőre dolgozókat vegyenek fel.

Malonay Géza: Ki a felelős a Szántó Kovács János utcai fürdő megnyitásáért, illetve miért nem nyitották még eddig meg? Egy hónapja nincs ott munkája 35 embernek.

Nógrádi Imre: A Fővárosi Tanács vissza akarja állítani azt a helyzetet, hogy ismét teljesen irányító szerve legyen a kerületnek. Most amikor rátérünk a kereskedelmi hálózat fejlesztésére, helytelennek tartja belenyugodni, hogy ismét a Városi Tanács szabja meg a kerület főútvonalain a boltgyegek számát. A kerületi Tanács van hivatva eldönteni, hogy a kerületben milyen boltgyegek van szükség. Annak idején olyan hangok hallatszottak, hogy a kisiparosok 4-500 forintért kapnak boltot. Ha mi dönthetnénk ebben a kérdésben, akkor a kereskedelmi ÁB ellenőrizni tudná, hogy kinek van szükséges boltra. Arra kéri a Végrehajtó Bizottságot, tiltakozzon a Fővárosi Tanácsnál, hogy ilyen ügyeket is kivesznek a kerület hatásköréből.

Barabás Bertalanné: Javasolja Nógrádi ÁB elnök javaslatát elfogadni. Általában rámutatva, hogy a fejlődés iránya az kell, hogy legyen, hogy több önállóságot adjanak a kerületnek, mert csak akkor tudunk operatív módon intézkedni - ezt megmutatták a harcok eseményei is. A Városi Tanács a boltgyegek elhelyezésével kapcsolatban javaslatokat tegyen, de a kerületre bízva, hogy azt elfogadja-e, vagy sem. A kerületi VB már az elmúlt évben is tiltakozott az ellen, hogy a Fővárosi Tanács központilag irányítsa ezt a kérdést.

4/1957 VB sz. határozat

1. A VB felhívja az állandó Bizottságok elnökeit és tagjait, hogy a szakigazgatási szervek vezetőivel és dolgozóival tartsanak közös megbeszélést - az állandó bizottsági munka mielőbbi megindítása érdekében.

Felelősök: az ÁB elnökök és szakigazgatási szervek vezetői
Határidő: január 15.

2. A VB megbízza titkárát, hogy terjessze a legközelebbi tanácsülés elé a rendészeti ÁB megszüntetésének szükségességét. Valamint tegyen javaslatot - a VB állásfoglalása alapján - a népművelési és oktatási állandó bizottságok együttműködésére.

Felelős: Váradi Andorné VB titkár
Határidő: a legközelebbi tanácsülés

3. A Végrehajtó Bizottság megbízza elnökét, továbbítsa a VB tiltakozását a Fővárosi Tanácshoz, hogy ne a Fővárosi Tanács szabja meg a kerület főútvonalain üzlethelyiségek létesítésének szükségét. A főútvonalak az egyéb közutakkal azonosan a kerület részei. A kerületi Tanács hivatott eldönteni, hogy a kerületnek milyen boltgyegek van szüksége.

Felelős: Barabás Bertalanné VB elnök
Határidő: január 31.

Kelt a VIII. kerületi Tanács Végrehajtó Bizottságának 1957. január 3-i üléséből

Váradi Andorné
VIII. ker. Tanács VB titkára

Barabás Bertalanné
VIII. ker. Tanács VB elnöke

Ügyosztályi beszámoló

Mellékletek:

Beszámoló a Pénzügyi Osztály munkájáról

Az 1956. évi költségvetés végrehajtását megakasztották az október hó 23-a után bekövetkezett események és új feladatok elé állították a gazdasági apparátust. Intézményeink nagy része megsérült és azokat különösen az egészségügyi intézményeket sürgősen helyre kellett állítani. Ennek lebonyolításához 846 ezer forintos hitel átcsoportosítást hajtottunk végre. Természetesen ez az összeg nem fedezte a szükségletet és felsőbb szerveinktől a költségvetéstől független beruházási hitel kaptunk. A költségvetés egyensúlya az év végéig helyre állt, de a zárszámadás beterjesztése előtt szükségesnek látszik az október 23-a után teljesített kiadások felülvizsgálata. Az 1957. évi gazdálkodást zökkenőmentesen tudtuk megkezdeni, bár végleges költségvetés még nem áll rendelkezésünkre. Az első negyedévben ezért PM: rendelkezés alapján csak a legsürgősebb kiadásokat tudjuk teljesíteni.

Az adócsoport munkáját egész minimális létszámmal indítottuk meg. Adóvonalon csak torlódásokkal foglalkozunk. Az iparosok és kereskedők második félévi adójának felét töröljük rendelet alapján, valamint földes hátralékokat kérelemre. Az utolsó negyedévben az adóügyi megbízottak csak önkéntes fizetőktől szedtek be adót, így az adóbevételei tervünket 40-45% körül teljesítettük. Ez a teljesítés a kerületek között a legjobbak közé tartozik. A harci cselekmények következtében a ???-as brigád iratai nagymértékben tönkre mentek, a 6-os és a ???-es brigád iratai részben sérültek.

Elkezdtek az évi főkönyvzárásokat. Tekintettel arra, hogy nagyon sok kisiparos szenvedett komoly károkat, adórendezést fogunk előterjeszteni felsőbb szerveinkhez. Igen fontos lenne az adóbeszedési munka fokozottabb megindítása, azonban ezt akadályozza, hogy az adóügyi megbízottak csaknem kivétel nélkül leltározással foglalkoznak.

Az adócsoportnak mind a 6 brigádját a saját területén végzi a leltározást a 211/1956 PM. Számú rendelet értelmében. Eddig kb. 500 bejelentés érkezett disszidálásról, azonban ezeknek kb. a felét nem kell leltározni, mert közvetlen családtag maradt a lakásban. A mai napig 69 esetben készült el leltár és a felleltározott ingóságokat minden esetben rokonok tudtuk kiadni megőrzésre.

A jogvitás esetek elbírálásában a munkaközösségi ügyvéd nyújt segítséget társadalmi munkában. A bonyolult, hosszadalmas eljárást igénylő leltározás nagy megterhelést jelent az osztálynak.

A Pénzügyi osztály már október hó 28-tól folyamatosan részt vesz a lakosság segélyezésében. A kiosztásra kerülő segélyek legnagyobb része a vidék adományából érkezett. Ez az akció december hó elejéig tartott és mintegy 25 ezer lakost tudunk segélyezni. December elején a segélyezési munka ketté vált, a

természetbeni segélyezést a Vöröskereszt vette át, a készpénz segélyezést a Tanács Segélyezési Bizottsága intézi. A Vöröskereszt segélyezése december elején egészen minimális volt, sem élelmiszerral, sem ruhaneművel nem rendelkeztek kellő mértékben. A Nemzetközi Vöröskereszt a küldemények szétosztásánál ragaszkodott a pontos felméréshez. A felmérési munkákban a Tanács és a pedagógusok nyújtottak segítséget. Ennek alapján karácsony előtt megindult a szervezett segélyezés. December hó 30-ától a mai napig mintegy 14 ezer személy részese lett élelmiszer juttatásban, 1500 db pokrócot és 700 db télikabátot utaltak ki. A rendelkezésre álló készletek és az új felmérés lehetővé tették a természetbeni segélyezés folyamatos folytatását. A készpénzsegélyezésre 1 070 000 forintot bocsátottak rendelkezésünkre, amit a későbbiek folyamán még 3 millió forinttal emeltek meg. Az év végéig 4 255 000 forintot fizettünk ki 2000 személy, illetve család részére. Még kb. 400 segélyutalványt nem vettek fel.

A Pénzügyi Állandó Bizottság komoly segítséget nyújtott az osztálynak adóelengedési kérelmek elbírálásánál, helyszíni vizsgálatoknál és a költségvetési gazdálkodás ellenőrzésénél. Ezt a konkrét segítséget a továbbiakban is kérni fogjuk az Állandó Bizottságtól.

Aláírás nélküli, valószínűleg Keceli Györgynek, a Pénzügyi osztály vezetőjének beszámolója

***

Tisztelt Végrehajtó Bizottság!

November 10-e után a harcok befejezésével előrelátható volt, hogy a közvetlen és legnehezebb feladat a hajléktalanok elhelyezése lesz. Szükségessé vált tehát, hogy egy megerősített apparátus a lehető leggyorsabb időn belül a legrövidebb eljárással megkísérelje a hajléktalanok elhelyezését.

Természetesen az első napokban felhasználna mindenféle lehetőséget, az elhagyott épületekbe, kultúrtermekbe, kultúrotthonokba, volt irodahelyiségekbe igyekeztünk a hajléktalanokat ideiglenes jelleggel beutalni.

Ez a több osztály dolgozóiból megerősített csoport az első három hétben közel 600 elhelyezést eszközölt, és majdnem ugyanennyi családot sikerült csak már kerültekbe eredményesen el irányítani.

Ezek a hetek az elhelyezés kérdésében a felsőbb szervek teljes tehetetlenségét jellemezték és szinte napról-napra saját leleményességünkől sikerült csak más kerületek területén is ideiglenes lakásnak alkalmas helyiségeket találni.

Közben a Végrehajtó Bizottság a rádión keresztül a főváros lakosságához fordult, hogy jelentse be a megüresedett lakásokat és helyiségeket. Igaz közel 400 ilyen bejelentés érkezett, ezeknek azonban nagy része elsikkadt, mert a többi kerületek nem a ki???-t tartották elsődleges indoknak.

Ezek az idők egybeestek a nagyszámú külföldre távozások megindulásával, melynek helyes következménye lett volna a disszidált lakásoknak a hajléktalanokká váltak részére való kiutalása.

Sajnos a napi 200-as ügyfélforgalom és a rendkívül elszaporodott önkényeskedés mellett nem sikerült a disszidált lakásokat teljes mértékben a hajléktalanoknak biztosítani.

Az első napi rendkívüli kérelemzőnt részben csökkentette, hogy a Köztársaság tér 26. és 27. szám alatt lévő párházakat elkezdték a hajléktalanok részére kiutalni. Egyéni kezdeményezés alapján a Deák Ferenc tér 10. szám alatt a volt Iparterv épületében is biztosítottunk lakásokat, hasonlóképpen a Vörösmarty tér 4. sz. alatt a Szikra Könyvkiadó kihasználatlan helyiségeit is elfoglaltuk.

Az Akadémia utca 13. szám volt Országos Pártközpont két emeletét a Fővárosi Tanácstól kaptuk meg, míg a legutóbbi időben szintén önálló kezdeményezés folytán a Külügyminisztérium mondott le közvetlen kerületünk részére egyik épületének több emeletéről a Fő utcában.

Meg kell mondani, hogy néhány tanácsstag átértézte a ránk háruló egész rendkívüli nehézségeket és területéről naponta jelentette a megfelelő változásokat. Ki kell emelnem Magyar Miklóst, dr. Pesta Lajost és a László Ádámot, akik igen komolyan szívükön viselték választóik problémáit.

Rendkívül nagy segítséget nyújthattak volna a házkezelők is, azonban részükről semmiféle kezdeményezést, ill. hatósági funkciót nem tapasztaltunk. Meg kell megemlékezni a lakóbizottságok szerepéről is, hiszen az első három hétben intézkedéseinkben jóformán teljesen a lakóbizottságok jelentéseire voltam utalva.

Bár a lakóbizottságok többsége a hű képet igyekezett igazolni a tanács felé, mégis szükségessé vált, hogy valamennyi hajléktalan kiutalást január hó közepétől felülvizsgáljuk, mert nem egy a nem valós tények igazolásával jött létre.

Itt meg kell emlékezni arról a segítségről is, amelyet a kerületi Kapitányság az első hetekben a rend fenntartására és személyes biztonságunk érdekében nyújtott. Úgy érzem, hogy a segítséget sikerült azzal viszonzoznunk, hogy közel 10 rendőrségi alkalmazott régen húzódo lakásigényét sikerült elintézi. A Kerületi Ügyészség is igyekezett már az első napokban is segítséget nyújtani és határozottan megnyugtató volt egy-egy ügyben az ügyész jelenlétében dönteni olyan esetekben, amikor csak egy-egy bejelentés állt rendelkezésre a nagyszámú kérelmezők mellett.

December tizedike körül már érezhető volt, hogy a hajléktalanok száma ugrásszerűen csökken, így lehetővé vált, hogy az ügyeket a fennálló eljárási szabályokkal a létszámmal megerősített lakásosztály vegye vissza.

Az élet gyors megindulását egyébként a az anyakönyvi hivatal munkájából illetve annak statisztikájából is élethűen lemérhetjük. November hó 10-e óta az év végéig 539 születést, 389 házasságot és 827 halálozást anyakönyveztünk. A halálozási számból eddig 390aon halálesetek száma, melyek kerületünk területén a harci cselekmények során történtek. Ez a szám még valamit emelkedni fog, mert tudomásunk van arról, hogy még számos holttestet nem agnoszkáltak, illetve a hozzátartozók bejelentést még nem tettek. Egyébként az 1899 óta vezetett anyakönyveinket sikerült olyan biztonságba helyeznünk, hogy azokat semmiféle rongálódás nem érte.

A szabálysértési ügykörben a felsőbb szervektől kapott útmutatás alapján a novembri események előtti időben keletkezett ügyeket nem folytatjuk, mert ezek megszüntetésére valószínű amnesztia várható. Itt feladatunknak elsősorban a közbiztonság megszilárdítását, illetve az engedély nélküli árusok teljes felszámolását tekintjük. Ezen a területen komoly együttműködése valószínű gyors eredményre vezet.

A karhatalom megszervezése és a honvédség fokozottabb felfejlesztése érdekében december hó folyamán lelátogattunk az 1935. évfolyambeliek lakását, azokat, akiknek egyébként katonai szolgálatot kellene teljesíteniük.

Jelenleg az 1950. évfolyambeli sorozott és az új évben bevonuló fiatalok felülvizsgálata folyik.

Bár a harcok folyamán kerületünkben igen sok üzlethelyiség megsérült, az elhelyezés területén mégis komoly mozgás indult meg. A kép azt mutatja, hogy ha önkényeskedések árán is, de komoly mértékben megcsökken a pincelakók és az üzletlakók száma. Ugyanakkor a harcok befejezésével a rendkívüli helyzetre való tekintettel néhány olyan intézkedést sikerült hozni, amely régen húzódo helyiség problémákat oldott meg. Így például, a József körút és a József utca sarkán egy kihasználatlan üzlethelyiségről nem tudtuk lemondani a Fővárosi Autóbusz Üzemet, ma ott a környékbeli lakosság legnagyobb megelégedésével egy bő árukészlettel rendelkező zöldséges működik. De talán még jobb példa a Baross utca és a Körút sarkán lévő Deák kávéház, ahol az OKISZ ládákban export késztyűket tartott és most mi harc árán ugyan, de visszajuttattuk eredeti rendeltetésének, illetve kiutaltuk a Vendéglátóipari Vállalatnak.

Egyébként a harcok befejezéséről az év végéig 16 közületnek és 56 kisiparosnak juttattunk helyiséget. A kiutalások egyenlőre ideiglenes jellegűek és azok minden esetben az ipari osztály írásbeli javaslata alapján történnek.

Itt meg kell emlékezni a Fővárosi Tanács december 12-én kiadott határozatáról, amely a főútvonalon kiutalási jogkört ismét a Fővárosi Tanács hatáskörébe utalja. Meg kell mondani ez az intézkedés egyáltalán nem a kerületi tanácsok nagyobb hatáskörét célozza.

A Fővárosi Tanács rendelkezése értelmében a tegnapi naptól új iktatási rendszert vezettünk be az apparátusban. Reméljük a felsőbb szervektől további intézkedések követik majd egymást, a munka egyszerűbbé tétele érdekében.

Összefoglalva úgy érzem, hogy a rendkívül nehéz helyzetben az Igazgatási osztály dolgozóinak legnagyobb része a maximumot nyújtotta ahhoz, hogy a normális élet meginduljon és a lakosság sokrétű problémái a lehetőséghez képest egyszerűen és gyorsan megoldódjanak.

Budapest, 1957. január 3.

(Nincs aláírás, valószínűleg az Igazgatási osztály vezetőjének, dr. Ács Tibornak a beszámolója)

***

Tisztelt Végrehajtó Bizottság!

Kerületünkben lévő egészségügyi intézmények orvosi és egyéb egészségügyi dolgozói a harci események alatt munkájukat zömmel becsületesen látták el. Igyekeztek a lakoságnak mindenben segítségére lenni. Sokan életük kockázatásával példaadóan végezték munkájukat.

Annak köszönhető, hogy az egészségügyi ellátás terén fennakadás nem volt. Felkuttattuk a kerületben a fertőző betegségeket és epidemológussal valamint a járványügyi védőnővel együttműködve elértük azt, hogy járványveszély kerületünkben nem volt. Tisztasági fürdőink nem lévén, a tetveségi kérdést úgy oldottuk meg, hogy a munkásszállásokat, kollégiumokat, ipari tanulóotthonokat, bölcsődéket, fodrászüzleteket folyamatosan ellenőriztük és F??? permetezéssel sikerült megakadályoznunk a tetveség elterjedését.

Egészségügyi intézményeink a harcok következtében komolyabb károsodást nem szenvedtek, csak a Kistemplom u. 6. sz. alatti Tüdőbeteg-gondozó Intézet és a Nagytemplom utcai tanács bölcsőde sérült úgy, hogy nem üzemeltethető.

A Végrehajtó Bizottság segítségével megkaptuk a Korányi Sándor utca 3. sz. alatti volt katonai rendelőintézetet. A tüdőgondozó már kb. négy hete ebben a megjavított épületben végzi munkáját. Itt kívánjuk központosítani a tbc-s betegekkel foglalkozó szakrendeléseket (specifikus sebészet, nőgyógyászati, urológiai, fogászati, gégészeti kezeléseket, valamint a tbc-s laboratóriumot). Így sikerült közszélfeljesztési tervünk ezen pontját határidőre teljesíteni, de ezen túlmenően remélem, hogy a tbc centrumot is meg tudjuk valósítani. Ezen intézmény eddig a gazdagodott egy röntgen felszereléssel és Tomo-részleggel. Az ernyő röntgen fénykép felszerelést a Városi Tanács megígérte. Tekintettel arra, hogy az épületet a VIII. ker. Végrehajtó Bizottság a novemberi kivételes felhatalmazás alapján adta át tüdőgondozó céljára, az Egészségügyi Minisztériumhoz fordultunk a Végrehajtó Bizottság a Városi Tanács javaslatával az épület végleges kiutalásának elintézése végett.

A másik sérült egészségügyi intézményünk a Nagytemplom utcai bölcsőde, jelenleg kisebb létszámmal a Bezerédi utcai volt pártbölcsődében működik.

A két sérült épület felépítése és kijávítása folyamatban van, amennyiben tavaszra elkészülnek, mindkettőben bölcsődét kívánunk elhelyezni.

Rendelőintézeteink, körzeti orvosi rendelőink sérüléseit megjavítottuk, úgy hogy azokban a munka zavartalanul folyik.

A két csecsemőotthonunk közül a Kerepesi úti aknától a következtében az lekülnőnt részlegben sérült. Ezen intézetek sérüléseit már rendbe hoztuk, és azok folyamatosan látják el feladatukat.

A tanácsi bölcsődék közül, mint említettem, a Nagytemplom utcai annyira megsérült, hogy annak üzemeltetése előreláthatólag tavasszal indulhat meg. Az épületkárok rendbehozatala folyamatban van. Ezen bölcsőde gyermekeit átirányítottuk a Bezerédi utca 17. sz. alatti volt pártbölcsődébe, amelyet a Tanács erre a célra igénybe vett. A Kistemplom utcai 6. sz. alatti épületet rendbehozatal után a Nagytemplom utcai bölcsőde fiókbölcsődéjeként kívánunk majd üzemeltetni. Bölcsődéink igénybevétele kb. már eléri az 50%-ot. A felesleges gondozónőket emiatt átirányítottuk azon bölcsődékbe, ahol ezt a létszám megkívánja. A hetes bölcsőde férőhelyek száma kevesnek bizonyult, ezért november vége óta a Vas utca 10. sz. alatti bölcsődét részben hetes bölcsődéként üzemeltetjük. Mint a bevezetőben említettem, az orvosok és az egészségügyi dolgozók lelkesen és példamutatóan dolgoztak. A munkafegyelem azonban a munkaidő betartásában különösen a bölcsődékben az utóbbi hetekben lazult. A gondozónők egy része távolabbi lakóhelyre, bevásárlási nehézségekre hivatkozva többet mulasztanak. A bölcsődevezetőkkel tartott megbeszélésen azonban sikerült ezt a lazaságot megszüntetni, s most már az üzemek munkaidejéhez alkalmazkodva tartjuk a bölcsődéket nyitva.

Közegészségügyi szempontból sok helyrehozni való van. Az épületek és lakások sérülésével kapcsolatban nagyon sok törmelék van utcáinkon, tereinken és a házak udvarán. Ezek elszállítását szorgalmazzuk és a Végrehajtó Bizottság társadalmi munkával az üzemek segítségét igénybe véve kevés eredményt elért. A hó akadályozza a törmelék eltakarítását, azonban mindenképpen azon kell lennünk, hogy az elhordás tempóját gyorsítsuk, mert a törmelék-kupacokra ráöntik a salakot és egyéb házi szemet, ami közegészségügyi veszélyt jelent, de ettől függetlenül ezen kupacok növekedése egyes helyeken az utcai közlekedést is gátolja már. Egy erősebb havazás esetén közlekedési akadályt képezhetnek.

A szemet elfuvarozása érdekében közvetlen az események után felvettük a kapcsolatot a Köztisztasági Hivatal vezetőjével és az első napokban már a belterületről a terekre szállították a házi szemetet. A munka azonban abbamaradt és ezért a Városi Tanács Egészségügyi osztálya, valamint a Közegészségügyi és Járványügyi Állomás intézkedését kellett kérnem. A Közegészségügyi Felügyelet megígérte, hogy az itt felhalmozódott szemetet sürgősen el lehessen távolítani. Sajnos ez bizonyos okok miatt a mai napig nem volt keresztülvihető úgy, hogy a napi szemet szállításon kívül az összegyűjtött szemetet teljesen még a mai napig sem szállították el.

Az élelmiszer rendszert terén nehézségeink vannak, az élelmiszerüzletek nagy része, úgyszintén a vendéglátó-ipari üzletek sérültek, a több héten át tartó rendszertelen árusítással kapcsolatban felhalmozódott selejt kiválogatása és eltakarítása nehezen ment. Az egészségügyi dolgozók gyakori ellenőrzéssel és nevelőmunkával a szocialista szektorokat már nagy részben helyrehoztuk. Nehezebb a helyzet az alkalmi utcai árusítókkal, valamint piaci árusokkal. Ezeket a kerület állatorvosával közösen sűrűn ellenőrizzük, nehogy a lakosságnak egészségügyi ártalmakat okozó élelmiszereket árusíthassanak. A piaci felügyelet több esetben koboz el közben jöttünkkel minőségileg meg nem felelő élelmiszert.

A harci események következtében elhaltak közül sokat nem tudtak véglegesen eltemetni, mivel a Temetkezési Intézet a halottak kiszállítását több napon keresztül nem tudta elvégezni. Először a kórházak halottas kamráiban összegyűjtött halottakat szállítottuk el, majd két menetben a közterületen és házakban ideiglenesen eltemettek kihantolását és véglegesen sírba helyezését végeztettük el. Több mint 200 halott végleges eltemetéséről kellett gondoskodni. Ezenkívül, hogy a hozzátartozókat a felesleges járkáltatástól megkíméljük, október utolsó napjaiban és november 10-e után kb. két héten át két orvos a temetőben végezte a halottkémlést.

Az egészségügyi dolgozókat az eddigiekben vázoltak általában nagyobb munkateljesítmény elé állítják, amit kevés kivételtől eltekintve az egészségügyi dolgozók zöme igyekszik becsülettel ellátni.

Az Állandó Bizottság segítségét kérjük a védőintézeteknél folyó tejpórosztáshoz. A tejpor hordókból való kiszemelése sok időt vesz igénybe és hátráltatja a védőnők területi munkáját, családlátogatását. Kérjük azon kívül, hogy a bölcsődéket nyitva tartás és munkafegyelem szempontjából ellenőrizzék. Az élelmiszerkereskedelemmel foglalkozó, valamint a vendéglátó-ipari üzletek ellenőrzése az Állandó Bizottság részéről jelenleg nem időszerű.

Budapest, 1957. január 4.

Dr. Bisits László
kerületi főorvos

(Az Egészségügyi osztály vezetőjének a beszámolója)

***

KIMUTATÁS

A VIII. kerület újjáépítéséről

Sérült lakások száma: lakások: 966
Házak: 2682

Mely szám a folyamatos munka folyamán csökkenni fog.

Helyreállításra munkába vett lakások száma: 1744

A helyreállítás nem kis mértékben függ a vállalatoknak kiadott munkák mielőbbi befejezésétől és az anyagellátás biztosításától.

Helyreállított lakások szám: 634

Helyreállításban dolgozó: szakmunkások: 1700
segédmunkások: 2862
műszaki dolgozók: 201

Ez kevés, amit igazol a vállalatok által elvégzett munka mennyisége is.

Helyreállítható lakások száma: 2012

Helyreállításban részt vevő gépek száma: 144

Ez kevés a kerületben lévő összes vállalatokat és kisiparosokat figyelembe véve. Szerintünk a munkát vállalt kivitelezők több gépet és szállítóeszközt is tudnának biztosítani, ami nagyon fontos lenne.

Helyreállításban részt vevő vállalatok :

ÉM vállalat: 20
Tanácsi vállalat: 16
Vegyesvállalat: 13

Kisiparosok: 144, ebből szakmunkás: 294
segédmunkás: 447
műszaki dolgozó: 21
IKV: szakmunkás: 56
segédmunkás: 70
műszaki dolgozó: 8

IKV központ

IX. hó fizikai munkás összesen: 350 fő
[...]

XII. hó fizikai munkás összesen: 408 fő
műszaki összesen: 52 fő

[...]

Budapest, 1957. január 3.

Horváth Zoltán
IKV igazgató

(Az Ingatlankezelő Vállalat igazgatójának beszámolója)

Jelzet: *Budapest Főváros Levéltára XXIII.208.a. VB jegyzőkönyvek, 1956. IV. kötet és 1957. I. kötet.*

Címkék:

[forradalom](#) ^[2]

[szovjet](#) ^[3]

[tanács](#) ^[4]

[Szabad Nép](#) ^[5]

Kiadás: 7. évfolyam (2007) 1. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/hetkoznapok/a_harcok_soran_megrongalodott.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/hetkoznapok/a_harcok_soran_megrongalodott.html

[2] <https://www.archivnet.hu/cimkek/forradalom>

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/szovjet>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/tanacs>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/szabad-nep>